

„*Ante Portas – Studia nad Bezpieczeństwem*”
2018, Nr 2(11)
DOI: 10.33674/220183

Dariusz BRAŹKIEWICZ¹
Polska

INTERWENCJA FEDERACJI ROSYJSKIEJ W SYRII – STUDIUM PRZYPADKU ROSYJSKIEJ POLITYKI NA BLISKIM WSCHODZIE

(INTERVENTION OF THE RUSSIAN FEDERATION IN SYRIA – A CASE STUDY OF THE RUSSIAN POLICY IN THE MIDDLE EAST)

Abstrakt:

Współczesna polityka Federacji Rosyjskiej na Bliskim Wschodzie jest elementem szerokiej strategii ukierunkowanej na cele w środowisku międzynarodowym oraz na cele wewnętrzpaństwowe. Polityka ta jest konfrontacyjna na płaszczyźnie Rosja – Zachód i stanowi koło zamachowe w dążeniu kraju do odzyskania dominującej roli w świecie. Zaangażowanie Federacji Rosyjskiej w konflikt w Syrii jest konsekwencją jej mocarstwowej polityki w zmieniającym się środowisku międzynarodowym. Głównym celem było wyeliminowanie rozwiązań USA i innych państw Zachodu w zakresie interwencji humanitarnej w Syrii. Poza tym utrzymując reżim Baszara al-Asada Federacja Rosyjska podjęła realizację własnego ładu na Bliskim Wschodzie, gdzie chce odgrywać kluczową rolę. Pomagają jej w tym Iran – wieloletni oponent USA oraz Turcja – nowy koalicjant, które mają też swoje partykularne cele w regionie. W przypadku polityki wewnętrznej, rosyjskie elity polityczne chcą utrwalić władzę populistyczną, oferując narodowi drogę dokonań państwa, szczególnie w wymiarze międzynarodowym – wskazując siłę militarną i wyższość polityczną, jako podstawowe elementy odbudowy mocarstwowej roli Federacji Rosyjskiej w świecie. Te kierunki polityki zewnętrznej i wewnętrznej dają obraz konsekwentnych, a jednocześnie zaskakujących działań Federacji Rosyjskiej na Bliskim Wschodzie.

---

¹ Ppłk rez. dr Dariusz Brażkiewicz, Katedra Ekonomii i Zarządzania Państwowej Szkoły Wyższej im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej. Email: d.brazkiewicz@dydaktyka.pswbp.pl

Słowa kluczowe:

wojna domowa w Syrii, bezpieczeństwo międzynarodowe, mocarstwowa polityka Federacji Rosyjskiej

Abstract:

Contemporary policy of the Russian Federation in the Middle East is an element of a broad strategy focused on international and internal purposes. This policy is confrontational at the level of Russia - the West and constitutes a fly-wheel in the pursuit of the country to regain its dominant role in the world. The involvement of the Russian Federation in the conflict in Syria is a consequence of its superpower policy in the changing international environment. The main goal was to eliminate the solutions of the USA and other Western countries in the field of humanitarian intervention in Syria. What is more, maintaining the regime of Bashar al-Assad, the Russian Federation has embarked on the implementation of its own order in the Middle East, where it wants to play a key role. Iran, a long-term opponent of the USA, and Turkey, a new coalition partner that also has its particular goals in the region, are the countries which help Russia in this area. In the case of domestic policy, Russia's power elites want to consolidate populist power by presenting the nation country's accomplishments, especially in the international dimension, indicating military strength and political superiority as the basic elements of rebuilding the superpower role of the Russian Federation in the world. These external and internal policies give a picture of the consistent and also surprising actions of the Russian Federation in the Middle East

Keywords:

civil war in Syria, international security, the superpower policy of the Russian Federation

Wstęp

Od kilkunastu lat, z początkiem pierwszej dekady XXI wieku Federacja Rosyjska systematycznie odbudowuje swoją pozycję międzynarodową. W początkowym okresie były to działania polityczne ukierunkowane na poprawę współpracy gospodarczej z krajami sąsiadującymi z Rosją i współpracującymi z nią. Dotyczyło to głównie krajów importujących z Federacji Rosyjskiej gaz i ropę. Efekt tych gospodarczych działań przyniósł państwu rosyjskiemu znaczne sukcesy finansowe. Ten boom gospodarczy z początku wieku oraz wojna rosyj-

sko-gruzińska w 2008 r., przyczyniły się do podjęcia decyzji o radykalnej reformie sił zbrojnych na miarę XXI wieku. Założenia były imponujące, wynikające też z możliwości finansowych państwa, a efekt osiągnięto na przestrzeni kilku lat, systematycznie zwiększając budżet obronny, ze szczególnym uwzględnieniem modernizacji organizacyjno-technicznej armii. Zwiększenie potencjału militarnego spowodowało, że prezydent Rosji – Władimir Putin rozpoczął coraz agresywniejszą politykę poza terytorium Federacji Rosyjskiej, przekształcając język dyplomacji w działania militarne².

Jednym z kierunków na którym skupiła się Federacja Rosyjska był obszar Bliskiego Wschodu, a szczególnie budowa współpracy z Iranem i Turcją oraz utrzymanie mocnych więzi z przywódcą Syrii – Baszarem al-Asadem. Ponadto w obszarze tym Federacja Rosyjska budowała konsekwentnie dobre stosunki z krajami arabskimi – Egiptem, Irakiem, Arabią Saudyjską oraz państwem żydowskim – Izraelem, równoważąc swoją politykę między regionalnymi antagoniistami.

Bliski Wschód – odbudowa pozycji Federacji Rosyjskiej w regionie

Polityka zagraniczna nowego prezydenta Federacji Rosyjskiej – W. Putina na początku XXI wieku była ukierunkowana na wiele otaczających Rosję obszarów oraz strategicznego rywala – Stany Zjednoczone (USA). Działania te wynikały z pragmatycznego poszukiwania krajów chętnych do współpracy. Na obszarze Bliskiego Wschodu krajami, które chętnie podjęły współpracę był izolowany Iran oraz postrzegana wrogo przez Zachód – Syria. Ta chęć współpracy wynikała również z geopolitycznej sytuacji i zrodziła się na początku XXI wieku, gdy USA i wiele państw Zachodu podjęły walkę z terroryzmem islamskim. Działania te rozpoczęły się w Afganistanie, a w 2003 r. przeniosły się do Iraku, destabilizując dotychczasowy ład w tym regionie. Ta walka „kultury Zachodu” z częścią świata islamskiego nie do końca była popierana przez inne kraje, choć sama walka z terroryzmem jak najbardziej³.

W tym gorącym okresie, Federacja Rosyjska znalazła podatny grunt do lepszej współpracy ze zmieniającą się od 2002 r., pod rządami Recepta Tayyipa Erdogana i jego partii AKP⁴, Turcją. Odmienne od USA stanowisko Ankary wobec inwazji na Irak stało się przyczynkiem do poprawy stosunków Rosja-

---

² B. Panek, *Polityka Federacji Rosyjskiej w regionie Europy, Azji i Pacyfiku*, Warszawa 2015, ss. 98-99.

³ F. Halliday, *Bliski Wschód w stosunkach międzynarodowych*, Kraków 2009, s. 178.

⁴ Adalet ve Kalkınma Partisi – Partia Sprawiedliwości i Rozwoju.

Turcja. Reformatorska i umiarkowana islamistyczna partia AKP z R. T. Erdoğanem na czele, dostrzegając dodatkowo różnice z krajami Zachodu odnośnie członkostwa Turcji w Unii Europejskiej, skierowała swoje działania na współpracę z Rosją. W dużym stopniu przyczyniła się do tego wizyta W. Putina w Ankarze w grudniu 2004 r., gdzie prezydent Rosji namawiał przywódcę Turcji do rezygnacji z aspiracji unijnych i równocześnie zwiększenia współpracy rosyjsko-tureckiej w zakresie handlu, turystyki oraz częściowo kooperacji wojskowej na obszarze Morza Czarnego. Wizyta rozpoczęła okres intensywnej współpracy tych dwóch państw. Jej wymiar potwierdzają coroczne spotkania przywódców Turcji i Federacji Rosyjskiej. Wysokość obrotów handlowych zwiększyła się kilkukrotnie i obecnie kraj nad Bosforem jest dla Rosji największym partnerem handlowym spośród wszystkich krajów regionu. Prym wie dzie sektor energetyczny, przy czym gaz stanowi średnio połowę rocznej wartości tureckiego importu z Rosji⁵.

Drugim partnerem w obszarze Bliskiego Wschodu, z którym Federacja Rosyjska poprawiła swoje relacje, jest Iran. W. Putin od początku prezydentury postawił na poprawę i zwiększenie współpracy z tym krajem, upatrując właściwe miejsce do wygrania rywalizacji z USA. Jednym z pierwszych kroków było przywrócenie współpracy gospodarczo-wojskowej oraz rozwinięcie współpracy atomowej od 2000 r.⁶ Iran będąc pod presją międzynarodowych sankcji upatrywał w Rosji szansy na wyjście z izolacji. Rozwój tej współpracy zakłóciła korekta rosyjskiej polityki z Iranem, gdy Rosja poparła rezolucję Rady Bezpieczeństwa ONZ⁷ nakładającą sankcje na Teheran w obszarze technologii przydatnych do skonstruowania bomby atomowej oraz najnowszego uzbrojenia.

Powrót do normalizacji dwustronnych stosunków nastąpił w 2011 r. po wybuchu „Arabskiej Wiosny”. Rosja i Iran negatywnie oceniły społeczno-rewolucyjne wystąpienia w krajach arabskich oraz interwencję zbrojną państw Zachodu w Libii. Wynikało to z obaw o przyszłość regionu oraz roli Stanów Zjednoczonych w tej sytuacji geopolitycznej. Umocnienie więzi postępowało proporcjonalnie do wzrostu radykalnych ruchów sunnickich, w tym z powstaniem Państwa Islamskiego włącznie. Szyicki Iran stał się orędownikiem w walce z tymi ugrupowaniami. Ponadto proirański Hezbollah na początku czerwca 2013 r. ogłosił, że opowiada się po stronie rządu B. al-Asada, zrywając ze swo-

---

⁵ W. Rodkiewicz, *Bliskowschodnia polityka Rosji. Regionalne ambicje, globalne cele*, „Prace OSW” 2017, nr 71, ss. 32-34.

⁶ *Ibidem*, ss. 40-41.

⁷ Rezolucja Rady Bezpieczeństwa ONZ, Nr 1929 z 9.06.2010.

ją wieloletnią tradycją obrońcy islamu przed „syjonizmem”⁸. Tym samym rząd syryjski był w tamtym okresie wspierany przez Rosję, Iran i bojowników Hezbollahu. Tym samym zbliżenie z Iranem miało wymiar nie tylko polityczno-gospodarczy ale i wojskowy, co ułatwiło Rosji rozpoczęcie interwencji wojskowej w Syrii.

Na uwagę zasługuje fakt, że Federacja Rosyjska w pierwszej dekadzie XXI wieku odnosiła sukcesy gospodarczo-finansowe. Podczas pierwszej kadencji Władimir Putina zdołano przedterminowo spłacić zagraniczny dług. Uzyskując znaczne dochody ze sprzedaży gazu i ropy, która zdrożała po interwencji w Iraku w 2003 r., Federacja Rosyjska dokonała gestu dobrej woli anulując w latach 2005-2008 długi finansowe z czasów sowieckich krajom arabskim⁹.

Wieloletnim partnerem Federacji Rosyjskiej na Bliskim Wschodzie jest Syria. Można stwierdzić, że najdłuższym, stabilnym partnerem bo od 1971 r., gdy władzę objęła partia Baas, na czele z Hafizem al-Asadem, ojcem obecnego prezydenta Syrii. To od tamtego czasu Rosjanie mają bazę wojskową na wybrzeżu Morza Śródziemnego w porcie Tartus¹⁰. Świeckie władze, niezależne od Zachodu, współpracujące z Iranem¹¹ i importujące od lat rosyjskie uzbrojenie i sprzęt (ok. 7 procent rosyjskiego eksportu wojskowego) są cenionym partnerem w Rosji. To wieloletnie partnerstwo z Syrią daje Federacji Rosyjskiej podstawy do odgrywania roli ważnego gracza w regionie oraz mocną kartę przetargową w rozmowach z USA i państwami Zachodu¹².

Bardzo ważnym elementem współpracy Syrii z Rosją przed interwencją wojskową tej ostatniej, były dostawy uzbrojenia. Syria dokonywała planowych zakupów rozkładając w czasie ich dostawy. Ważnym faktem w tej współpracy było, jak już wspomniano, umorzenie o 73% w 2005 r. przez Federację Rosyjską długu Syrii wynoszącego 13,4 mld USD¹³. W ramach współpracy wojsko-

⁸ M. Grzywa, *Syryjska wojna domowa: upadek Al-Kusajr i historyczna przemiana Hezbollahu*, Politykaglobalna.pl, 6.06.2013, <<http://www.politykaglobalna.pl/2013/06/syryjska-wojna-domowa-upadek-al-kusajr-i-historyczna-przemiana-hezbollahu/>> (30.03.2013).

⁹ W. Rodkiewicz, *Bliskowschodnia polityka Rosji ...*, s. 14.

¹⁰ 21.12.2017 r. Duma Państwowa, niższa izba parlamentu Rosji, ratyfikowała umowę z Syrią o rozszerzeniu rosyjskiej wojskowej bazy morskiej w syryjskim porcie Tartus. Umowa, podpisana w styczniu 2018, zawarta została na 49 lat z możliwością dalszego przedłużenia.

¹¹ Podczas wojny iracko-irańskiej (1980-1988) Syria poparła jako jedyna wśród krajów arabskich szyicki Iran.

¹² A. Dzisiów-Szuszczkiwicz, *Regionalna rywalizacja o Syrię*, „Bezpieczeństwo Narodowe” 2012, t. 22, nr II BBN, ss. 92-95.

¹³ W. Rodkiewicz, *Bliskowschodnia polityka Rosji ...*, s. 14.

wej Syria w latach 2005-2007 podpisała umowy z Federacją Rosyjską na dostarczenie uzbrojenia za 0,5 mld USD¹⁴. Wybuch wojny domowej spowodował, że na przestrzeni lat 2011-2013 wojska syryjskie straciły bardzo dużo pojazdów bojowych, uzbrojenia i sprzętu. Były to dotkliwe straty, które należało uzupełnić. Intensywne dostawy Federacja Rosyjska rozpoczęła drogą morską w 2013 r. Jednym z najpewniejszych i szybkich był szlak morski z Noworosyjska do Tartus przez Morze Czarne i cieśniny: Dardaneelską i Bosfor, leżące w obszarze Turcji. Do realizacji tego zadania wykorzystano okręty rosyjskiej Marynarki Wojennej i jej jednostek pomocniczych. Poprzez intensywność kursowania rosyjskich okrętów na tej trasie, zyskały one miano „syryjskiego ekspresu”. W 2013 r. okręty pokonały trasę z Rosji do Syrii ok. 30 razy, w 2014 – 45 razy, a w 2015 i 2016 r. po ok. 60 razy¹⁵. Pokazuje to skalę przedsięwzięcia logistycznego oraz determinację Federacji Rosyjskiej we wspieraniu rządu B. al-Asada i przygotowywaniu tras i okrętów do przerzutu wojsk rosyjskich podczas realizacji interwencji zbrojnej, którą Federacja Rosyjska rozpoczęła 30.09.2015 r.

Interwencja w Syrii – pokaz siły i sprawności

Wszystkie działania z lat 2011-2015 pokazują dobitnie jak Federacji Rosyjskiej konsekwentnie dążyła w Syrii do ochrony sprzyjającej jej ekipy rządzącej B. al-Asada. Wypracowane stosunki polityczno-dyplomatyczne i współpraca gospodarcza oraz wojskowa z Iranem i Turcją pozwoliły Federacji Rosyjskiej do zasadniczego ruchu – wojskowej interwencji na terenie Syrii.

Podłożem tej decyzji było na pewno działanie uprzedzające jakiegokolwiek inicjatywy państw Zachodu, a szczególnie USA, zniecierpliwionych przedłużającym się konfliktem. Szczególne znaczenie dla państw europejskich zaczęła nabierać migracja z tego regionu do Europy, szczególnie do zachodniej części kontynentu. Szczyt tego zjawiska nastąpił w lecie 2015 r. Wówczas wśród migrantów, aż 50%, czyli ok. pół miliona osób, stanowili Syryjczycy¹⁶.

Kolejnym aspektem bezpośredniego zaangażowania wojskowego Federacji Rosyjskiej był fakt, że armia sił rządowych Syrii była w złej sytuacji strategicznej, a morale żołnierzy było zdecydowanie niskie. Potrzeba wsparcia siłami

---

¹⁴ *Think tank: Rosja dostarczy Syrii uzbrojenie za 0,5 mld dol*, wPolityce.pl, 26.06.2012, <<https://wpolityce.pl/polityka/135137-think-tank-rosja-dostarczy-syrii-uzbrojenie-za-05-mld-dol>> (19.05.2018).

¹⁵ K. Kubiak, *Syryjski ekspres*, „Raport Wojsko Technika Obronność” 2017, nr 4, s. 48.

¹⁶ *W tym roku do Europy dotarło już milion uchodźców i migrantów*, UNHRC, 22.12.2015, <[http://www.unhcr.org/pl/2531-plwiadomosci2015w-tym-roku-do-europy-dotarlo-juz-mil-ion-uchodzcow-i-migrantow-html.html](http://www.unhcr.org/pl/2531-plwiadomosci2015w-tym-roku-do-europy-dotarlo-juz-milion-uchodzcow-i-migrantow-html.html)> (12.03.2018).

zewnątrznymi była idealnym i legalnym rozwiązaniem. Otóż rząd Syrii poprosił o pomoc wojskową. Inny wymiar miał udział irańskich Strażników Rewolucji, libańskiego Hezbollahu oraz milicji szyickiej po stronie B. al-Asada.

Generalnie, można wyodrębnić następujące cele interwencji wojskowej Federacji Rosyjskiej w Syrii:

- polityczno-propagandowe w środowisku międzynarodowym i krajowym,
- wzmocnienie pozycji Rosji na Bliskim Wschodzie, w tym zwiększenie możliwości do przyszłych koncepcji ładu w tym regionie,
- utrzymanie baz wojskowych w Syrii,
- zniechęcenie opozycji syryjskiej do zaciętej walki oraz podjęcie rozmów z reżimem na temat możliwości ograniczonej współpracy z dotychczasowymi władzami Syrii,
- zlikwidowanie radykałów islamskich, którzy w wypadku wygranej mogliby szerzyć podobne idee na obszarze Kaukazu, kontrolowanego przez Federację Rosyjską,
- odwrócenie uwagi od sytuacji na wschodzie Ukrainy, szczególnie po zajęcia Krymu,
- pokazanie społeczeństwu w kraju powrotu mocarstwowej pozycji Rosji.

Na potrzeby operacji wojskowej w Syrii Rosjanie utworzyli Kontyngent Lotniczy Sił Powietrzno-Kosmicznych SZ FR, który jest jednym z najważniejszych elementów operacji wojskowych. Poza tym w działaniach uczestniczą lub uczestniczyły siły specjalne, Żandarmeria Wojskowa oraz Marynarka Wojenna. Charakterystyczne dla tej interwencji jest brak typowych jednostek Wojsk Lądowych. Tę rolę zarezerwowano dla rządowych sił zbrojnych Syrii. W działaniach wspierających, jak rozminowanie odbitych terenów, zajmowali się również Rosjanie, delegując tymczasowo batalion saperów, szczególnie do rozminowywania Palmiry.

Jednym z elementów świadczących o zmianach w Siłach Zbrojnych Federacji Rosyjskiej było początkowe tempo przerzutu i narastania intensywności działań, głównie sił powietrznych, które stanowią trzon sił bojowych Kontyngentu. Poza tym Rosjanie pierwszy raz w historii swoich interwencji, szczególnie w początkowej fazie jej trwania, przywiązywali wagę do szczegółowego informowania międzynarodowej opinii publicznej o swoich działaniach. Dziennikarze byli zapraszani na konferencje prasowe, które często odbywały się na lotniskach, gdzie omawiano naloty w poszczególne dni. To też było dużym zaskoczeniem, tym bardziej po niejawnych działaniach żołnierzy rosyjskich na terenie Krymu i wschodniej Ukrainy w poprzednim, 2014 r.

Najważniejszym komponentem rosyjskich sił w Syrii są Siły Powietrzno-Kosmiczne. Po raz pierwszy w takich działaniach Rosjanie, w stylu zachodnim, skoncentrowali się na wsparciu walk głównie siłami powietrznymi, minimalizując w ten sposób ewentualne straty w ludziach i sprzęcie. Siły te wykorzystują szeroką gamę najnowszego i sprawdzonego, sprzętu. W początkowej fazie do wsparcia wojsk lądowych wykorzystywano m.in. wysłużone w wojnie w Afganistanie samoloty szturmowe Su-25. Generalnie użytkowano wiele typów najnowszych samolotów wielozadaniowych, bombowych, myśliwskich i śmigłowców stacjonujących w Syrii. Jak, bombardowców taktycznych Tu-22M3, bombardowców strategicznych Tu-95, Tu-160 startujących z terytorium Rosji. Przykładowo przed ogłoszeniem w grudniu 2017 r. kolejnej redukcji kontyngentu w bazie lotniczej w Chmejmim stacjonowało ok. 41 samolotów lotnictwa taktycznego, w tym: 3 myśliwce wielozadaniowe MiG-29SMT(R), 6 myśliwców wielozadaniowych Su-27SM3/Su-35S, 4 myśliwce wielozadaniowe Su-30MS, 6 samolotów szturmowych Su-25SM, 8 bombardowców frontowych Su-24M i 14 bombardowców frontowych Su-34 oraz 2 samoloty rozpoznania obrazowego i elektronicznego Il-20 i jeden samolot dozoru radioelektronicznego A-50U. Skład śmigłowców uderzeniowych i transportowych to ok. 30 maszyn, w tym: Mi-8AMTSz, Mi-28N, Mi-35M i Ka-52. Redukcja objęła głównie kilkanaście samolotów¹⁷. Ta szeroka gama specjalistycznego lotnictwa pokazuje w pełni jak Federacja Rosyjska zaangażowała się w konflikt w Syrii. Do tego dochodzi duży asortyment używanej broni, w tym nowych generacji bomb, łącznie z tymi dalekiego zasięgu. Na przestrzeni dwóch lat od początku interwencji Rosjanie wykonali ok. 30 tys. lotów bojowych i ok. 90 tys. ataków na cele naziemne¹⁸. Do ochrony najważniejszej bazy Rosjanie zaangażowali swój najlepszy sprzęt, taki jak systemy przeciwlotnicze średniego i dalekiego zasięgu S-400 Triumf, czy artyleryjsko-rakietowy zestaw przeciwlotniczy krótkiego zasięgu Pancyr-S1.

Federacja Rosyjska dwukrotnie na przestrzeni dwóch lat od momentu rozpoczęcia interwencji wojskowej w Syrii ogłaszała redukcje kontyngentu, a nawet zakończenie działań. Tak się nie stało a ogłaszane redukcje były okazją do wymiany sprzętu bojowego albo jego minimalną redukcją ilościową. Znamienne było drugie ogłoszenie redukcji kontyngentu. Ogłosił ją 11.12.2017 r. prezydent Federacji Rosyjskiej podczas wizyty w bazie lotniczej Chmejmim. W planach działań bojowych w Syrii na 2018 r. Sztab Generalny FR wskazywał

---

¹⁷ M. Buslik, *Ponowna redukcja kontyngentu – rosyjska interwencja wojskowa w Syrii*, „Nowa Technika Wojskowa” 2018, nr 1, s. 27.

¹⁸ A. M. Dwyer, *Dwa lata rosyjskiej operacji wojskowej w Syrii – rezultaty i perspektywy*, „Biuletyn PISM” 2017, nr 103 (1545).

na zwalczanie islamskiego terrorystycznego ugrupowania Dżabhat Fath asz-Szam (do lipca 2016 r. znany jako Dżabhat an-Nusra), co wskazuje na dalsze intensywne działania lotnictwa.

Koszt interwencji Federacji Rosyjskiej po dwóch latach był wyceniony na 1 mld. dol., przy dziennych kosztach prowadzenia działań bojowych w granicach od 2,5 do 4 mln dol. Nie jest też tajemnicą, że Rosjanie traktują swoje działania jako swoisty poligon do sprawdzenia organizacji, ludzi i sprzętu, Jednocześnie można zauważyć, to na co zwracają eksperci, że wojnę w Syrii Rosjanie wykorzystują propagandowo od strony użyteczności bojowej swojego najnowszego uzbrojenia. Dobrym przykładem jest tutaj wspomniany zestaw Pancyr-S1, który dostarczono Irakowi w 2016 r. w ilości 24 sztuk wraz z 30 śmigłowcami szturmowymi Mi-28NE przez rosyjskie przedsiębiorstwo eksportowe „Rosoboroneksport” na podstawie kontraktu zawartego w 2012 r. za 4,2 miliarda dolarów¹⁹.

Nowy układ geopolityczny w regionie Bliskiego Wschodu

Po kilku miesiącach wspierania sił rządowych Syrii i odniesieniu pierwszych sukcesów w walce z Państwem Islamskim i siłami antyrządowymi Federacja Rosyjska rozpoczęła pierwsze rozmowy dotyczące procesu pokojowego w Syrii.

W pierwszej kolejności Rosjanie skierowali swoje propozycje pokojowe w stronę USA, zakładając, że otrzymają pełne poparcie, w sytuacji gdy Waszyngton nie jest zaangażowany w syryjski konflikt. Administracja prezydenta Baracka Obamy podjęła to wyznawanie, ale bez większego zaangażowania, co skutkowało niską efektywnością działań. Wynika to z faktu, że Rosja chciała wyeliminowania drogą polityczną części umiarkowanej opozycji na rzecz walki z radykalną opozycją i Państwem Islamskim. Ogłoszenie wspólnie przez Rosję i USA rozejmów w Syrii (22.02.2016 r. i 9.09.2016 r.), które szybko zostały zerwane pokazało różnice w celach politycznych tych dwóch głównych graczy w regionie. Ostrożna polityka administracji prezydenta B. Obamy spowodowała, że USA nie dały się wmanewrować w rosyjską politykę w regionie, a tym samym nie wsparły działań Rosji.

Załamaniem wspólnych działań Federacji Rosyjskiej i USA w zakresie ustanowienia rozejmów i prowadzenia działań pokojowych spowodował, że zaan-

---

¹⁹ M. Dura, *Irak otrzymał rosyjskie zestawy przeciwlotnicze Pancyr-S1*, Defence24.pl, 17.02.2016, <<https://www.defence24.pl/irak-otrzymal-rosyjskie-zestawy-przeciwlotnicze-pancyr-s1>> (25.04.2018).

gażowana militarnie Moskwa rozpoczęła intensywne działania pokojowe z Ankarą i Teheranem. Pierwszym, ważnym krokiem było ogłoszenie 20.12.2016 r. przez ministrów spraw zagranicznych Rosji, Turcji i Iranu poparcia dla idei zawieszenia broni i rozpoczęcia negocjacji między rządem Syrii a opozycją oraz walki z Państwem Islamskim i Dżabhat Fath asz-Szam. Drugim było wynegocjowanie przez Rosję i Turcję zawieszenia broni między rządem syryjskim a częścią zbrojnej opozycji, wspieranej przez Ankarę, które weszło w życie 30.12.2016 r. Pominięto tu kwestię kurdyjskich formacji samoobrony Partii Unii Demokratycznej (Partiya Yekîtiya Demokrat - PYD)²⁰.

Zasadnicze rozmowy pokojowe 2017 r. odbyły się w stolicy Kazachstanu, Astanie. Trzy zaangażowane w proces pokojowy strony: Rosja, Turcja i Iran rozpoczęły działania zmierzające do wspólnego podpisania zawieszenia broni przez tzw. umiarkowaną opozycję a rządem syryjskim i rozpoczęcie politycznych negocjacji. Pierwsze spotkanie państw-inicjatorów oraz rządu syryjskiego z częścią opozycji w tym Wolnej Armii Syryjskiej oraz tzw. Wysokiego Komitetu Negocjacyjnego Syryjskiej Rewolucji i Sił opozycji, wspieranego przez Arabię Saudyjską, odbyło się w dniach 23-24.01.2017 r. Następne sześć spotkań podczas których uszczegóławiano zasady zawieszenia broni i negocjacji politycznych, odbyło się w Astanie od lutego do października 2017 r.

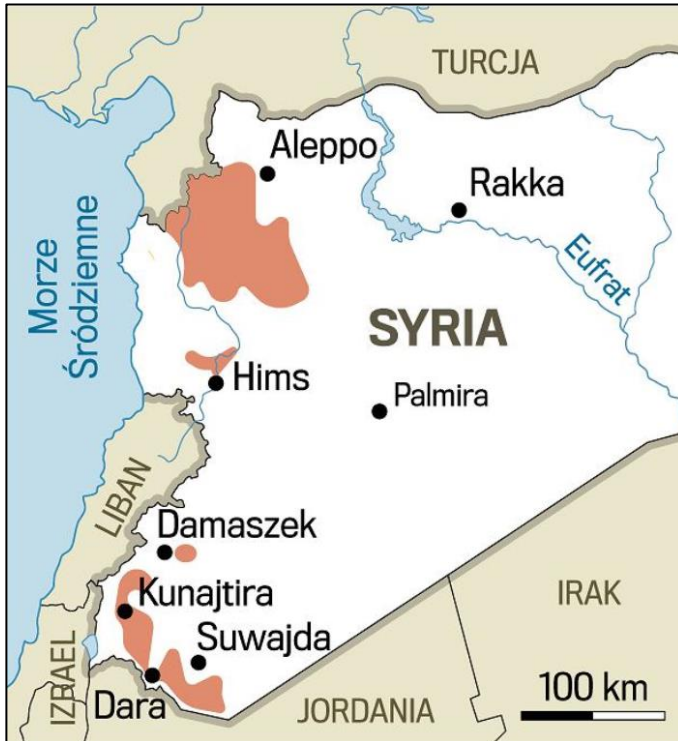
Na czwartym spotkaniu, 4.05.2017 Rosja, Iran i Turcja ogłosiły przekształcenie czterech kontrolowanych przez sunnicką opozycję terytoriów w Syrii w tzw. obszary deeskalacji. Obszary objęły sąsiadującą z Turcją prowincję Idlib, enklawę na północ od miasta Homs, rejon Wschodniej Ghuty (na wschód od Damaszku) i tereny na południu Syrii, przy granicy z Jordanią i Izraelem. Rząd syryjski przyjął to rozwiązanie, ale ugrupowania opozycyjne sprzeciwiły się, co stawiało pod znakiem zapytania możliwość utrzymania rozejmu i w konsekwencji podpisania dalszych porozumień pokojowych. W urzeczywistnieniu porozumienia we Wschodniej Ghucie i enklawie w prowincji Homs pomogły mediacje giptu. Tam też porozumienia zostały podpisane. Dokonano tego w Kairze 20.07 i 2.08.2017 r. Tak samo wsparcie USA i Jordanii pomogło wprowadzić w życie funkcjonowanie obszary deeskalacji na południu Syrii. Gdy ogłoszono to 7.07.2017 r. podczas spotkania prezydentów Federacji Rosyjskiej i USA w Hamburgu. Na granicach „obszarów deeskalacji” stworzono strefy bezpieczeństwa kontrolowane przez siły państw sygnatariuszy (patrz mapa 1). Przyjęto, że w strefach tych będzie możliwe użycie sił państw trzecich

---

²⁰ Partiya Yekîtiya Demokrat (Partia Unii Demokratycznej), powstała w 2003 r., odgałęzienie PKK – Partiya Karkerên Kurdistanê (Partia Pracujących Kurdystanu).

za zgodą sygnatariuszy²¹. Do egzekwowania granic obszarów deeskalacji Rosja delegowała 4 bataliony Żandarmerii Wojskowej (1200 żandarmów).

Mapa 1. Strefy deeskalacji w Syrii wprowadzone w połowie 2017 r.

Źródło: R. Stefanicki, *Rosja próbuje wygasić wojnę w Syrii*, wyborcza.pl, 24.07.2017, <<http://wyborcza.pl/7,75399,22142505,rosja-probuje-wygasic-wojne-w-syrii.html>> (21.02.2018).

Generalnie na terenie Syrii w 2018 r. z potęgi Państwa Islamskiego nic nie pozostało. Kwestią otwartą była autonomia mniejszości kurdyjskiej w północnej i północno-wschodniej Syrii, która również uczestniczyła, w heroicznych walkach o unicestwienie Państwa Islamskiego. W porewolucyjnej pustce 2011

²¹ W. Rodkiewicz, *Porozumienie Rosji, Turcji i Iranu o ustanowieniu w Syrii „obszarów deeskalacji”*, „Analizy OSW”, 10.05.2017, <<https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2017-05-10/porozumienie-rosji-turcji-i-iranu-o-ustanowieniu-w-syrii-obszarow>> (15.04.2018).

r. i wycofaniu się sił rządowych Syrii, Kurdowie w 2014 r. utworzyli *de facto* autonomiczny region zwany Rożawą. Wzrost siły i znaczenia Kurdów w Syrii nie uszedł uwadze Ankar, która zmieniła swoje podejście do rządu w Syrii, wykonując działania zbrojne na terenie Syrii wymierzone w Państwo Islamskie i siły samoobrony Kurdów. W tej kwestii Rosjanie do dnia dzisiejszego nie zajmują stanowiska.

Różnorodność mniejszości narodowych i religijnych w Syrii wymusi na rządzie B. al-Asada wypracowanie wspólnego konsensusu w zakresie odbudowy Syrii. Brak zgody Damaszku może wywołać nową, ale w innej konfiguracji, wojnę domową w Syrii. Federacja Rosyjska milczy głównie z tego powodu, że to koalicjant – Turcja, zwalcza kurdyjskie ruchy wyzwolenicze na swoim terytorium a od dwóch lat również na terenie Syrii. Mimo trwających od lat sporów narodowościowych Federacja Rosyjska nieustannie dąży do uzyskania efektu końcowego, czyli wpływu na geopolityczny obraz Bliskiego Wschodu, w którym będzie miała swoje wpływy, możliwość oddziaływania i współpracy w miejsce, gdzie USA i Zachód straciła swój możliwości.

Podsumowanie

Poprzez wieloletnie, konsekwentne działania na Bliskim Wschodzie Federacja Rosyjska odbudowała swoją pozycję. W realizacji tego celu pomogło zaangażowanie polityczno-dyplomatyczne na arenie międzynarodowej oraz pomoc wojskowa dla rządu B. al-Asada oraz ograniczona, specjalistyczna interwencja wojskowa Sił Zbrojnych Federacji Rosyjskiej w Syrii. Jednym z ważniejszych narzędzi działań polityczno-dyplomatycznych było wykorzystanie przez Rosję prawa weta w Radzie Bezpieczeństwa ONZ w sprawie wydarzeń w Syrii. Działaniom tym sprzyjało zbudowanie dobrych relacji z dwoma regionalnymi potęgami – Turcją i Iranem.

Konsekwencją tak ułożonych stosunków w regionie było zaangażowanie wojskowe Federacji Rosyjskiej w Syrii. Motywacją powodującą taką decyzję było kilka, w tym najważniejsza – powrót na arenę międzynarodową jako mocarstwo podtrzymujące stary układ (rząd w Syrii), które jednocześnie powstrzymuje chaos destabilizujący region oraz zwalcza radykalizm islamski, m.in. w postaci Państwa Islamskiego. Likwidacja tego *quasi*-państwa i stabilizacja Bliskiego Wschodu zmniejsza zagrożenia dla bezpieczeństwa w otoczeniu Federacji Rosyjskiej, szczególnie wrażliwej na radykalne ruchy islamskie na obszarze Kaukazu Północnego. Utrzymanie rządu rodziny Asad'ów w Syrii nie jest akceptowane przez wiele krajów Zachodu łącznie z USA. Po wojnach w Iraku i Afganistanie kraje te nie chcą angażować się na terenie Syrii w kolej-

ny konflikt zaakceptowały, oczywiście pod wieloma warunkami, działania Federacji Rosyjskiej.

Interwencja wojskowa w Syrii dla Rosji oznaczała osiągnięcie zakładanych celów. Po pierwsze – udowodniła światu, że Federacja Rosyjska jest gotowa do interwencji wojskowej poza obszarem swoich bezpośrednich wpływów wyznaczanych dawną granicą Związku Radzieckiego. Po drugie – pokazała, że skuteczną dyplomacją w regionie Bliskiego Wschodu zbuduje poparcie wśród krajów arabskich, akceptujących tę interwencję. Po trzecie – zmieniła środowisko międzynarodowe w regionie prezentując światu swoje wpływy i możliwości realizacji swoich interesów w uzgodnieniu z lokalnymi partnerami. Wskazała też inne podejście do Bliskiego Wschodu, odmienne od krajów Zachodu, a szczególnie polityki USA. Po czwarte – skutecznie pokazała coraz większe zdolności Sił Zbrojnych Federacji Rosyjskiej poza obszarem byłego Związku Radzieckiego.

BIBLIOGRAFIA:

- ✓ Buslik M., *Ponowna redukcja kontyngentu – rosyjska interwencja wojskowa w Syrii*, „Nowa Technika Wojskowa” 2018, nr 1, Magnum X
- ✓ Dura M., *Irak otrzymał rosyjskie zestawy przeciwlotnicze Pancyr-S1*, Portal Defence24.pl, 17.02.2016, <<https://www.defence24.pl/irak-otrzymal-rosyjskie-zestawy-przeciwlotnicze-pancyr-s1>> (25.04.2018).
- ✓ Dyner A. M., *Dwa lata rosyjskiej operacji wojskowej w Syrii – rezultaty i perspektywy*, „Biuletyn PISM” 2017, nr 103 (1545)”, PISM
- ✓ Dzisiów-Szuszczkiewicz A., *Regionalna rywalizacja o Syrię*, „Bezpieczeństwo Narodowe” 2012, t. 22, nr. II, BBN
- ✓ Grzywa M., *Syryjska wojna domowa: upadek Al-Kusajr i historyczna przemiana Hezbollahu*, Politykaglobalna.pl, 6.06.2013, <<http://www.politykaglobalna.pl/2013/06/syryjska-wojna-domowa-upadek-al-kusajr-i-historyczna-przemiana-hezbollahu/>> (30.03.2013).
- ✓ Halliday F., *Bliski Wschód w stosunkach międzynarodowych*, Kraków 2009
- ✓ Kubiak K., *Syryjski ekspres*, „Raport Wojsko Technika Obronność” 2017, nr 4
- ✓ Panek B., *Polityka Federacji Rosyjskiej w regionie Europy, Azji i Pacyfiku*, Warszawa 2015
- ✓ Rodkiewicz W., *Bliskowschodnia polityka Rosji. Regionalne ambicje, globalne cele*, „Prace OSW” 2017, nr 71

- ✓ Rodkiewicz W., *Porozumienie Rosji, Turcji i Iranu o ustanowieniu w Syrii „obszarów deeskalacji”*, „Analizy OSW”, 10.05.2017, <<https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2017-05-10/porozumienie-rosji-turcji-i-iranu-o-ustanowieniu-w-syrii-obszarow>> (15.04.2018)
- ✓ Stefanicki R., *Rosja próbuje wygasić wojnę w Syrii*, wyborcza.pl, 24.07.2017, <<http://wyborcza.pl/7,75399,22142505,rosja-probuje-wygasic-wojne-w-syrii.html>> (21.02.2018)
- ✓ *Think tank: Rosja dostarczy Syrii uzbrojenie za 0,5 mld dol*, wPolityce.pl, 26.06.2012, <<https://wpolityce.pl/polityka/135137-think-tank-rosja-dostarczy-syrii-uzbrojenie-za-05-mld-dol>> (19.05.2018)
- ✓ *W tym roku do Europy dotarło już milion uchodźców i migrantów*, UNHRC, 22.12.2015, <<http://www.unhcr.org/pl/2531-plwiadomosci2015w-tym-roku-do-europy-dotarlo-juz-milion-uchodzcow-i-migrantow-html.html>> (12.03.2018).